

KONTRA FERENC

A fjordokon

– Kívülről, messzebről olyan impozáns: ragyognak az ablakok és a fémkorlátok, de belül már minden átütött a rozsdá. Lent nyirkosak a lépcsők, nem biztonságosak. A belső folyosókon is vigyázni kell, rések vannak a padlón. A pára, a nedvesség kikezdi. Gyorsan korhad. És rengeteg a csó. A műanyag se bírja sokáig a vizes környezetet, se a hideget, se a napsütést. De az emberek bármit kockáztatnak a látványért, az maradandóbb.

– Szerintem is maradandóbb. Amikor Lysefjord bejáratát megláttam, akkor már biztos voltam benne, hogy ezt vártam: a fjord rideg szépségét Victor Hugo is megörökítette egy 1866-os látogatását követően *A tenger munkásai* című könyvében. Nevének jelentése: világos, melyet a partjain magasodó barackszínű gránitsziklákról kapott.

– Én nem útikönyvekből ismerem. Minimum egyhetes hajóutak turistáknak, így hirdetik, mert ekkorák a távolságok. Vannak egészen impozáns hajók, úszó városok, mozival, bálteremmel, medencékkel, ezeken már fiatalok is utaznak, de a miénk régimódi, keskeny hajó, aminek csak jobb és bal oldala van. Hiányzik a középső rész medencékkel, üzletsorral, fűszőnyegekkel. Ez a hajó nem Ibiza-ra megy, a közönsége sem bulizni jött ide.

– Nekem nem hiányzik a nyüzsgés. A gleccser vájta hófehér óriások most lekötik a figyelmemet. Nem szeretem az úszó városokat.

– Pedig a fiatal emberek imádják. Koktélok a nyugágyak mellé.

– Fiatal? Hiszen már ötvenöt vagyok.

– Mit gondol, én mennyi vagyok?

– Nem számít a kor.

– A fiam lehetne. De igaza van, mi már régimódi embereknek számítunk az udvariaskodásunkkal. Pedig őszinteséggel tartozunk egymásnak. Nem szeretem a hallgatag embereket. Nem szeretek egyedül lenni. Jöjjön, vacsorázzon velem!

– Úgy látom, a férje sem szokott feljönni az étterembe.

– Egyedül utazom.

– Utazhatnék én is egyedül, nem?

– Nem.

– Miből gondolja?

– Úgy jár-kelek a fedélzeten, mint ahogyan a Strindberg-drámák melankolikus számkivetettjei. Mintha egyáltalán nem érdekelné más. A híres világoszöld horizontot figyeli, élők és holtak találkozóhelyét. Nem azért jött, hogy gyönyörködjön az irdatlan sziklák vízeséseiben. Lehet, hogy ezt mondogatja, de nem látszik magán. Először azt hittem, tengeribeteg, de hamar rájöttem, hogy maga is csak azért utazik, amiért itt a legtöbben. Utazás a fjordokon, ez amolyan kegyeleti gesztus, főleg azoknak, akik messzebről jöttek.

– Kitalálja, miért jöttem?

– Azért, hogy legyen még egy emlékezetes kirándulás. De már nem lehet egzotikus tájakra utazni, se Mauritiusra, se a Maldív-szigetekre. Mert a házaspárok valamelyik tagja nemigen tud járni, többségük az ágyat is alig hagyja el, leginkább a csöppnyi kis teraszon üldögél, és örül a pillanatnyi varázslatoknak, a felcsapó hullámon legördülő napkorongnak. Vagy a gyógyszerektől opálos tekintettel követi saját látomásait, és már nem is fog emlékezni semmire. A házastárs szeretete, lelkiismerete, törődése vagy éppen büntudata kí-

séri őket, amikor még van erejük egy ilyen szép közös utazásra, ami feledteti, merre tartanak valójában.

– Figyelt bennünket?

– Dehogy. Csak láttam néhányszor, messziről.

– Tisztában van vele, hogy kegyetlenség így beszélni?

– Igazat mondani? Mindenki tudja, hogy az ilyen hajók utasai jellemzően betegségük valamelyik stádiumában vannak. Éppen azon az úton találkozunk a végzetünkkel, melyet el akartunk kerülni.

– Nem szívesen beszélek róla. Jóformán minden szavam hamis és pontatlan lesz, alighogy kimondom.

– Csak kevergeti azt a kihűlt parajlevest, a szemembe se mer nézni, pedig nem akarok semmi rosszat.

– Tudom.

– Nézze! Én már az áfonyás sült hallal is végeztem. Tudja, egy idő után olyan természetes lesz, hogy bármit megkérdezhetünk egymástól, és már nem változtat semmin. Egy idő után már útítársainkra is odafigyelünk, mint a krimikben, mert unjuk a fjordokat. Rosszabb kedvünk már úgysem lesz. Egy idő után nem is lesz olyan téma, amiről tolakodó volna kérdezni.

– Lehet, hogy így van.

– Parókát hord, vagy kendőt?

– Felváltva.

– Mi a foglalkozása a párjának?

– A feleségem fogorvos.

– Akkor segítsen neki, hogy szedje össze az erejét, és kapaszkodjon fel valamelyik zárt fedélzetre. Itt senkitől sem kell tartania. Kedvesek az emberek. Talán csak a hajóutazásokon maradt meg az a régi szokás, hogy bárki bárkit megszólíthat bármilyen nyelven. A világ minden részéről látok itt utasokat, és biztosan találnak olyan közös nyelvet, melyet valahány százalékban beszél a másik is. Ha már így össze vagyunk zárva, ne tűnjön élményszegénynek az utazás.

– Persze. Mindennap körüljárja valamelyik szintet. Néha kávézunk vagy cukrászdába megyünk. Ilyen hatalmas hajón mindenki megtalálja a maga kedvenc helyeit, ahonnan számára a kilátás leginkább megfelel. Inkább kerül az embereket. Olvasgat. De ha valahol kikötünk, erőre kap, és utána jobb kedve lesz.

– Én *A Buddenbrook házat* olvasom, lübecki létemre csak most, öregségemre. Maga is biztosan olvas valamit.

– Aksel Sandemosét.

– Miért érdekes? Mondjon valamit róla...

– Mert illik ebbe a környezetbe, amerre éppen cirkálunk. Dán származású író norvég nyelven írta *En flyktning krysser sitt spor* című regényét, egy zord télen ki sem mozdult a szobájából, egyfolytában dolgozott a kandalló mellett. A könyve 1933-ban jelent meg Oslóban. Önéletrajzi elemekkel teli regényciklusának második darabja. Főhőse tizenhét évvel korábban féltékenységből megölt egy John Wakefield nevű tengerészt. Nincs lelkiismeret-furdalása, de rémálmaiktól nem tud szabadulni, és úgy érzi, hogy el kell mondania a történetét, hogyan és miért gyilkolt. Habár a regény John Wakefield meggyilkolásáról szól, sokkal inkább Jante, a szűk látókörű dániai kisváros a főszereplő, melyet az író alteregójának nézőpontjából ismerünk meg. Ebben szerepel Jante törvénye, amely a kisváros polgárainak viselkedését szabályozza. Manapság rengeteg híve van, de a megjelenése óta megosztja az embereket. Ezért voltam kíváncsi a regényre.

– Már emlékszem! Jantelov tíz pontja, Norvégiában mindenki ismeri.

– Újra divatos elméletet szóttek köré. Leköti a figyelmemet.

– A könyv mentőöv. Napközben még csak elvagyunk, akár sétálunk a fedélzeten, a kikötőkben, a kirándulásokon, de az esték és éjszakák nyomasztóak. Ezért all inclusiv minden a vacsoránál. Főleg az italok kelendőek, ahogy elnézem, kereskedelmi mennyiségben fogy a tömény ital. Ettől másnaposak sokan végig az úton. A beteg a gyógyszerektől imbolyog, a párja pedig a másnaposságtól, és látja, hogy nincs is nemek szerinti megoszlás. Ebben a korban már egy nő is lehet egy héten át részeg, főleg ha még vigyáznak is rá a matrózruhás alkalmazottak, nehogy valamelyik vendég leténferedjen a hullámok közé, ez előfordulhat mindenféle korlát és rács ellenére, vagy esetleg lezuhanhat valaki, ha billen a hajó, de ezek a meredek körlépcsők is veszélyesek, ahogy már mondtam is. A férjem sokféle balesetről mesélt.

– Honnan tud ennyi mindent a hajóról? Minden évben utazik?

– Dehogy, most utazom először.

– Egyedül? Miért?

– Mert... mert én is német vagyok, a lübecki kikötőben ismerkedtem meg a férjemmel, ilyen hajókon dolgozott. Ne gondolja, hogy szemet lapátolt!

– Közlekednek még egyáltalán olyan hajók?

– Képzelse, akkor még akadtak ilyenek! Aztán inkább velem együtt Norvégiát választottam, Gudvangenben éltünk, és mivel ő folyton turistákat hajóztatott, mi mindig máshova mentünk nyaralni is. Hajót nem akart látni a szabadsága alatt. Aztán most, egy hónappal a temetése után elhatároztam, hogy teszek egy zarándokutatót, nem is az emlékére, inkább kíváncsiságból. Mert egyébként is minden rá emlékeztet! Mi az, amit ő ezerszer látott innen, én pedig soha? Mesélt az utasokról, rengeteg emberi sorsról, mert ilyen hosszú utakon leginkább a fájdalomát borítja rá a másokra mindenki. Az első idegenre, akivel találkozik, és a férjem mindig jó hallgatóságnak bizonyult, ott állt az irányítópultnál, és csak hallgatott, olyasmit is, amihez már semmi kedve sem volt. Nem szabad senkire ennyi terhet rakni, mert ha csak egyetlen hajszálnyi réteg is marad mindegyikből, végül az eget súrolja. Szinte magam elé képzeltem az utasokat is, és valóban: minden és mindenki éppen ilyen. Még él bennem a részvét, de ha hazamegyek, már nem akarok emlékezni, ennyi gyász és zarándoklat elég volt. Látni láttam itt sok mindent, persze, hiszen ebben az országban éltem le az életemet. Csodás kilátásokat, tájakat, de csak a partokról csodáltam ezeket a gyönyörű helyeket, a Hornidal-tavat is 514 méteres mélységével, ezt megjegyzi az ember, ha csak egyszer is látta. De a férjemnek a munkája jutott erről az eszébe, a sokféle vízi jármű, csak akkor mentünk valahova hajóval, ha elkerülhetetlen volt, és azt is halálhajózások nevezte. Végül már a feszültség tette tönkre, ezek a szűk vízfolyosók, sziklaprések, ahol folyton vigyázni kellett a hajóra minden pillanatban.

– Tölthetek magának is? Felfedeztem az itallapon: Weingut Josten & Klein. Rajnai borászatból hozták.

– Én azonnal kiszúrtam, hogy maga bajor.

– Könnyű kitalálni. A többi tájnyelvben még én sem vagyok biztos. Életemben nem jártam Lübeckben, de hallottam a kiejtésüket.

– Amint megszólaltam, tudhatta, honnan származom.

– Rosszul gondolja, hogy bárki kitalálhatja. Nem hallja saját magát. A német anyanyelve megrekedt azon a szinten, amikor eljött. Azt gondolja, vagy legalábbis azt hiheti, hogy a mai németet beszéli, pedig nem így van. Én úgy vélem, hogy talán egyáltalán vagy alig beszélt azóta anyanyelvén. Meg ne sértődjön, de úgy érzem, lassan felejtje a németet.

– Igaza lehet. Néha a szavak sem jutnak az eszembe. Tanulni akartam. Ezért is szálltam így magára. Ne vegyen nagyon komolyan. Néha rosszul fejezem ki magam. Nyugodtan hagyjon itt üldögélni, ha untatom, igazán nem sértene meg velem.

- Még maradok egy kicsit a bor mellett.
- Kifinomult németet beszél, a bajorok németje különösen szép, tökéletes, tévébe illő, főleg ha még a szakmája is ez. Némettanár?
- Zenét tanítok.
- Ugyan, aranyoskám, az ugyanaz... Ezt is kitaláltam! De nem iszom többet, mert nekem megárt.
- Miért is ne lenne a zene ugyanaz, mint a nyelv, amit beszélünk...
- Látja, tud maga nevetni is. Min játszik?
- Gitározom.
- Klasszikus gitáron? Komolyzenét?
- Nem, dehogy. Zeneelméletet adok elő. Kamaszkorom óta az volt az álomom, hogy legyen egy rockbandám, de ezt később komolytalannak tartottam. Több gitárom is van, sok együttesben játszottam, de mindig kedvtelésből, a barátaim is hasonlóképpen, hobbiból még cédéket is adtunk ki, ezekkel ajándékoztuk meg ünnepekkor, születésnapokon ismerőseinket, kollégáinkat. Voltak saját dalaink is, megbújtak a lemezekben az ismert dalok feldolgozásai közt. De legalább meghallgatták azt is, amit mi írtunk, és nem is olyan rosszak...
- Ha maga mondja, nem értek hozzá...
- Mit szokott hallgatni?
- A *Dancing Queen*! Nálunk mindig valamilyen alkalmi zene szólt, karácsonyi vagy születésnapi. Aztán minden gyerekemmel, unokámmal átvészelttem az összes divatirányzatot a punktól Avicii-ig, szegény gyerek, most halt meg, még én is láttam egyszer. Kívülről ismerem a legújabbakat is. A hangszórók basszusaira aludtam el és riadtam fel éjjelente, még a harmadik szobában is mozgott az ágy. Már a harmadik generáció gyötör ezzel, de hát akkora a ház, senki sem akar elköltözni... Milyen komor lett!
- A Hardanger-fjordot várom. Azt majd együtt nézzük a feleségemmel. Az lesz a végállomás is, utána átszállunk, cirkálás nélkül egyenesen hazamegyünk.
- Ne várja azt a helyet, ott van a sziget Arnold Böcklin híres képén.
- A *Holtak szigete*. Megfestette, amire gondolunk: úgy ragaszkodunk a halálhoz, akár fa a földhöz gyökérzetének rejtett hálózatával. Mégis odamegyünk ezért a borzongató látványért. Mert mögötte hullámszik a lelkek óceánja.

